

„O mare durere sa iubesti,
o mare nenorocire sa scapi de
aceasta durere...”

- I. L. Caragiale

NATIUNEA

continuitate pentru neam și țară

Informație, opinie și atitudine publicistică

Serie Nouă

Anul VIII

Numărul 413

29 mai - 4 iunie 2019

Marele foc („unguresc”) și riscul reizbucnirii unor conflicte din trecutul recent

Cezar Adonis
Mihalache

Pare a mai fi mai puțin de un „pas” până în momentul în care o să spună public că ei stau în calea expansiunii Rusiei dincolo de Crimeea! Sigur, nu o vor face din propria logistică a felului în care își „gestionează” interesele comerciale (chiar dacă acestea sunt fundamentale), ci având acordul Moscovei. Pentru că nu s-au pus ei în postura de „ambasadori” benevoli al intereselor rusești, ci au fost „formați” de Kremlin în postura de portavoce.

De aceea, mesajul dat de Budapesta, deși ne are ca subiect, trece la nivelul țintelor vizate de către adevăratul comunicator peste noi. Noi nu contăm. Am conta pentru o Budapesta care nu ar avea în spate Kremlinul. Dar, în situația de acum, noi suntem doar o platformă din care ricoșează avertismentele date Statelor Unite. Iar „ultimatumul” pe care Budapesta l-a dat gigantului energetic american „ExxonMobil” pentru a lua o decizie rapidă vizând exploatarea gazelor românești din Marea Neagră, altfel „va fi din nou nevoită să înceapă negocieri cu Rusia”, reprezintă de fapt avertismentul Moscovei vizând felul în care și-ar putea „ajusta” reperele geostrategice.

Aparent, ministrul ungar al Afacerilor Externe a dat un mesaj fără echivoc: în funcție de interesele economice ale Ungariei, de rezolvare a nevoilor energetice, va alege noul „bloc” în care va activa. Și ar putea fi doar o altă declarație sforăitoare. Dar nici un cuvânt nu este pus la întâmplare... Astfel, avertismentul dat companiei americane de se grăbi în luarea unei decizii este de fapt unul dat Statelor Unite. Și pentru a fi și mai clară privind alegerea la care ar fi supusă într-un eventual refuz al companiei de a mai exploata în Marea Neagră, Budapesta pune pe masă un argument din timpul Războiului Rece. Reactivarea proiectului de construcție „al unui terminal din Croația”, proiect „din timpul Războiului Rece când, Uni-

unea Sovietică domina Europa de Est și Europa Centrală”.

Până la un punct, frazeologia ar putea fi considerată emisă de cancelaria de la Budapesta. Dar, privită în ansamblu, ea conturează o idee pe care doar Rusia și-o putea permite, Budapesta având „privilegiul” (dat de intervențiile salvatoare ale Moscovei în economia Ungariei, inclusiv în segmentul bancar) de a o lansa public. Promovată prin portavocea budapestană poate și pentru faptul că dacă fi fost emisă direct de Kremlin ar fi fost un mesaj mai dur decât invazia din Crimeea. Și sunt trei elemente care ar trebui să dea fiori spațiului european: „împingerea” liniei de interes în Croația, amintirea unui proiect din timpul Războiului Rece și vehicularea unui scenariu la care rușii nu au renunțat: Uniunea Sovietică dominând Europa...

Și este o linie de demarcație clară în reconfigurarea viitoare, nu doar a Europei, ci a EuroAsiei. Un subiect pe care UE nu-l abordează pentru că interesele mai marilor zisei „familii europene”, nu-i permite să facă acest lucru.

Or, lansarea unui asemenea avertisment ar fi trebuit să genereze un summit în sine. Nu doar pentru faptul că printr-o țară (încă) membră (oricum nu vom asista vreodată nici măcar la vehicularea unui posibil „HuExit”, Rusia având nevoie de Ungaria în Europa), și-a permis să avertizeze Europa din interior, ci pentru că se aduce în discuție posibilitatea reinstaurării sferelor de dominație de altădată, prin reinițierea unor proiecte de sorginte sovietică.

Deloc surprinzător, România tace... Chiar dacă, nu este pur și simplu „prinsă” în acest calambur, ci este însăși miezul construcției. Tace pentru că politica dubioasă, împărțită pe „axe” care se confruntă acum, nu-i permite să aibă o poziție clară. Fie este partener al Statelor Unite „până la capăt”, fie intră cu fustele în cap în jocul impus de axa Moscova Budapesta. Pen-

tru că nu există cale de mijloc, iar strategia capului plecat, a neasumării unui poziții proprii, nu folosește la nimic. Nu pentru faptul că am putea fi din nou tratați din nou din perspectiva unor firi (diplomate) ușurate, așteptând cuminiți sub borna de piatră a unui bordel numit politică externă, ci pentru că întreaga guvernare roșie s-ar putea să fie deja cu spatele la zid.

Nu știm ce acorduri a semnat guvernarea de la București cu Budapesta pentru livrarea gazului din Marea Neagră. Pe câți ani și sub ce fel de clauze de „exclusivitate”. Probabil, nici ea nu a știut la acel moment dimensiunea jocului în care a intrat. Dar ceva există. Un putregai atât de mare încât guvernarea pesedistă a încercat evitarea aprinderii subiectului (care chiar ar putea deveni un „foc mare”, dar nu în Marea Neagră), prin intervenții legislative. Doar că „soluția” modificării din mers a legii de exploatare pentru a descuraja orice investitor, nu va „ține” prea mult. Ba, după recenta ieșire a ministrului ungar de externe, pare că nici măcar până la toamnă, compania americană fiind „somată” să ia o decizie până în septembrie. Și este evident că va urma momentul în care se va lua o decizie; și nu neapărat împreună cu România...

Or, să nu trăim timpurile în care chiar „Unchiul Sam” va decide să acopere pierderile pe care va trebui să și-le asume „ExxonMobil” dacă va exploata gazelor în condițiile actuale! Pentru că, mai importante decât niște zerouri, este stabilitatea și menținerea intereselor americane aici. Și da, deloc paradoxal, s-ar putea să ajungem în situația în care, nu românii, ci americanii să „dea” gazele Budapestei. Iar Ungaria le va livra mai departe într-o Europă ținută în șah de interesele Moscovei, inclusiv prin acordurilor pe care rușii le au deja cu unele state europene (adevărații trădători ai integrității și stabilității familiei unice).

Despărțământul Iași al Astrei: „Nu ne uitați!...”

Cornel
Cotuțoiu

De câte ori primesc un semn dinspre ținuturile românești din fosta Basarabia și de mai departe, din extremitatea estică a Europei, cu spații locuite de români, îmi amintesc imediat de adresarea unei românce, către grupul nostru – din România – în timp ce urcam în autocar, pentru plecare: „Nu ne uitați!... Avem nevoie de voi!” Grație Despărțământului Iași al Astrei, îmi parvine, număr de număr, publicația „sud-vest”, în frânturile cărora se menționează astfel: „Almanah istorico-cultural în limba română pentru cititorii din sudul Basarabiei”. Așadar, e limpede care este profilul acestui trimestrial, limba în care este redactat (căci el apare în Ucraina) și căror români le este adresată mai cu seamă revista. (Pentru cei care cunosc mai puțin spațiul acesta, numit „sudul Basarabiei”: E un teritoriu românesc, aflat sub papuc ucrainean, administrat discriminatoriu până la spasme de rasism.)

Deopotrivă însă este de remarcat semnificația denumirii publicației: Sintagma aceasta – „sud-vest” – înseamnă orientarea, speranța, aspirația spre Țara Mamă – România; în același timp, spre Europa.

Problema insistentă, obsedantă în „sud-vest” e afirmată sau transpare număr de număr, pagină după pagină: LIMBA ROMÂNĂ – apărarea ei, cultivarea ei în școli și mijloace mass media, în mediul pu-blic.

Editorialul de acum se intitulează (ca un strigăt!): „Avem nevoie de un ziar în Limba Română.”, autorul fiind un sătean din raionul Chilia. Își începe textul astfel:

„Noi, românii din sudul Basarabiei, avem nevoie de un ziar în limba română. E dreptul nostru vital, pentru că suntem băștinași, de câteva milenii, pe aceste meleaguri. Avem nevoie de el mai ales acum, când în Ucraina școlile naționale sunt trecute la limba de predare ucraineană.”

Situația aceasta este demascată (cuvântul nu este impropriu) în ampla analiză făcută de către Vadim Bacinski (redactorul-șef al publicației), pornită de la un făgarnic articol din Constituția Ucrainei, de care profită decidenții guvernamentali ucrainieni:

„În 2019 am ajuns, practic, să nu mai avem în sudul Basarabiei (regiunea Odesa) școli cu predare în limba română – observă

basarabeianul nostru. Cele două, câte au mai rămas (din Barta, raionul Reni și din Borisovca, raionul Tatarbuniar) nu mai înseamnă nimic. (...) Adică școala națională cu limba de predare română în sudul Basarabiei, practic, nu mai există.” (Într-o astfel de situație, nu poți să nu te gândești la unii îmbuibaiți lideri de grupări etnice din România, care, cu toate garanțiile oferite de Constituție, miorlăie pe inventate motive de... constrângeri rasiale.)

Se rețin, de asemenea, noi strategii de deznaționalizare din partea Kievului. De pildă: În cadrul Universității Umaniste de Stat din Ismail, de trei ani există așa zisul „Centru de Informare a României”. În termeni cinici, s-ar putea isca întrebări de genul: Informare despre ce? Despre ce număr are la pantofi președintele Ucrainei? Căci, iată adevărul: Aici limba română este... „studiată” de către ruși, ucrainieni, bulgari. Ce, pe cine informează aceștia? Iată un mod parșiv de școlit viitori spioni sau diplomați în detrimentul României. Dar secretarul de stat al Ministerului pentru România de Pretutindeni, Victor Alexeev (vai, ce... românește sună numele acesta!) vizitează Odesa și Izmailul ca să... ca să ce? Ca să bifeze undeva o vizită...

În cuprinsul publicației „sud-vest” este inserată și o poezie a unei tinere din raionul Ismail, din care transcriu următoarele versuri: „Din pâinea limbii noastre, / Că una o avem, / Vrem bolțile albastre, / Mai mult nimic nu vrem. // De te-ai trezi, române, / Să vezi pe unde treci. / Că altfel cum rămâne / Să fii român pe veci?” (Aproape că simți puseuri de bocet... Dar și de încredere în noi.)

Merită să remarc din nou rolul/rostul unor români de dincoace de Prut în ființarea acestei reviste. Ea are parte de sprijinul financiar și logistic al Despărțământului Iași al Astrei „Mihail Kogălniceanu” (președintă, neobosita, energica Doamnă Areta Moșu), dar și de aștrii din țară. Îmi face plăcere, astfel, să-i „divulg” în acest sens pe năsăudenii Floarea Pleș, Rodica Fercana, Lidia Gavrilaș, Vica Istrate și Romulus Berceni. Dacă mai adăugăm taberele ce se organizează în sezon estival în cuprinsul județului Bistrița-Năsăud, cu tineret din această „pretutindene” românească din marginea Europei, e potrivit un omagiu Filialei Năsăud al Astrei.

Portretul psihologic al unui român perfect

Vitalie
Pastuh

Genialitatea reflectării în opere de artă a universului național este condiționată (în afară de talentul excepțional) de structura personalității creatorului de artă. Personalitatea creatorului trebuie să fie în așa mod structurată ca să poată fi în rezonanță perfectă cu acest univers. O asemenea personalitate a fost Ion Creangă.

Fenomenul Creangă a apărut prin fericita acumulare, într-un singur suflet, a unei deosebite sensibilități, a caracterului tipic românesc (nealterat de bizantinism, slavism ori gheșeftism) și a matricei emoționale românești unitare și nedeteriorate. Creangă a fost „cel mai curat și cel mai neprihănit român” (G. Alexandrescu).

Prima abordare, din punct de vedere psihologic, a personalității lui Creangă aparține psihologului Gruber. El era contemporan cu Creangă și îl cunoștea personal. Utilizând clasificarea adoptată în acele timpuri, Gruber găsește că Ion Creangă este un puternic tip senzorial și auditiv. La Creangă, organele de simț erau ascuțite și îi aduceau un torent luxos de impresii. Auzul îl avea foarte sensibil. Bucățile literare erau apreciate de către Creangă după efectul acustic produs de lectură.

Completând concluzia lui Gruber, putem spune că I. Creangă a fost un tip psihologic emoțional sensibil, dar puternic, cu o foarte precisă și fină rezonanță emoțională. În psihologie, rezonanța emoțională desemnează calitatea de înțelegere emoțională a cuiva, de compasiune. Creangă o avea înăscută, moștenită matriliniar. La bunica sa Nastasia, compasiunea era atât de dezvoltată, încât era vestită în tot Pipirigul, iar nepotul avea să scrie, evocând căderea sa în apa rece a Ozanei: „...și când m-a văzut bunica în ce hal mă aflam, ghemuit în desagă ca un pui de bogdaproste, cât pe ce să se prăpădească plângând. Încă n-am văzut așa femeie, să plângă la toate cele: era miloasă din cale afară. Carne de vită nu mânca în viață tot din astă pricină...”.

Capacitatea de rezonanță emoțională și de compasiune a lui Creangă era adecvată. Nu era dezechilibrantă și „din cale afară”.

Neobișnuita sensibilitate și rezonanța emoțională au fost două din caracteristicile fundamentale ale personalității crengiene. Fără aceste calități, atât de precisă sinteză etnică a românilor, în creația lui Creangă, ar fi fost imposibilă. Biografia lui Creangă atenționează asupra marii impresibilități a acestuia, care se manifestă deja la vârsta de cinci ani.

După cum se

vede, elementele structurale de personalitate artistică se cristalizează la Creangă din copilărie.

Realitatea înconjurătoare și creația folclorică îi produceau copilului Creangă ecouri emoționale prelungite, cu mare grad de interiorizare. Poveștile și istorioarele auzite la șezătoare de la naratori populari îl impresionau în așa măsură, încât el nu putea să adoarmă mult timp după aceea. Creangă era foarte curios. Șezătorile, această inestimabilă instituție națională de forjare a spiritualității complexe populare, ofereau spațiu competițiilor de istețime, ofereau modele de reacții emoțional-comportamentale optime, promovau în practică ierarhia valorilor morale ale poporului nostru.

Înainte de a începe să meargă la școala bisericească, Creangă demult frecventa școala șezătorilor. Valorile imprimabile acolo i-au devenit proprii pentru toată viața. Aceste valori primordiale, în înșiruirea lui Creangă, sunt: hărnicia, înțelepciunea, generozitatea și modestia. Tot în cadrul șezătorilor a început autoafirmarea socială a lui Creangă. În adolescență, Creangă s-a folosit din plin de cadrul șezătorilor pentru autoafirmarea imaginației, abilității și intelectului. Era orientat să iasă învingător. Pentru a participa la șezătorile din Humulești, Creangă venea de la Fălticeni, unde învăța, făcând pe jos într-o bucată de zi cam la vreo 40 km și ceva. După șezătoare, fără să doarmă, tot pe jos, pleca la Fălticeni.

Alte trăsături definitorii ale personalității lui Creangă erau perseverența și orgoliul de a aparține unei categorii sociale superioare — trăsături cu începuturi vizibile în copilărie. Așa, de exemplu, la competiția de tors, Nică al lui Ștefan al Petrei întrecea fetele mari. Prima poreclă a lui Creangă — Ion Torcălău — este concludentă. Când era vorba de joacă și pozne, Nică se evidenția printr-o fantezie deosebit de bogată. El făcea fel de fel de ghidușii, de care râdea toată lumea. Putea „ghibăci minciuni” atât de meșteșugit, că mai îi venea să le creadă el însuși. Creangă a avut o copilărie foarte fericită; părinții i-au oferit siguranță, tandrețe și afecțiune. De aici i se trăgea, în mare măsură, rezerva inepuizabilă de optimism. El era de o distinctă autonomie caracterială, cu gândire independentă. Avea o memorie fenomenală.

Creangă — flăcăul, un „tânăr zdravăn, bălan, cu obraji rumeni și ochii scânteietori, ... înalt și chipeș”, era „ghiduș, tot păcălitor, tot vesel și neastâmpărat” (din amintirile contemporanilor). Veselia lui Ion Creangă se asocia cu bunătațea. Era de o generozitate nativă și extrem de comunicativ. Îl vedeai pretutindeni. Contemporanii remarcau:

„Creangă era cunoscut de toată lumea din Iași, era prietenul tuturor...”.

De la tata, Creangă moștenise mândria de om liber, jovialitatea, concepția laică despre lume și ancorarea în prezent. Ca și tatăl său, Creangă era deschis lucrurilor simple ale existenței. Pentru poporul său Ion Creangă purta o admirație fără hotare. El iubea foarte mult creația populară, folclorul și cânta frumos la fluiet. În casa părintească din Humulești puteți vedea acest fluiet. După expresia lui G. Panu, Creangă a fost „un naționalist fanatic”. Bineînțeles, e vorba de un naționalism sănătos — de protecție. Pe timpul lui Creangă, Moldova din dreapta Prutului suferea de urgia cămătărească a națiunii cu nenumărați gheșeftari graseianți. Aceștia, ieșiți din Polonia, au invadat orașele și târgurile Moldovei și au pus mâna pe comerț și finanțe. Cămătarii acordau împrumuturi cu dobânzi neînchipuit de înalte, ruinându-i pe români. După expresia unui contemporan, veneticii cămătari „frigeau cu dobânzi neomenite ce le luau”.

Pentru a se apăra de urgia acestor cămătari, românii au început să organizeze niște case de ajutor. Acestea urmau să acorde împrumuturi cu dobânzi omenești.

Era în iarna anului 1881. Creangă participa activ la adunările românilor în vederea constituirii caselor de ajutor. La una din aceste adunări ale ieșenilor, Creangă și-a arătat și talentul de... psihoterapeut. În dugheana lui Penea Bulgaru, din suburbia Ciurchi a Iașului, se strânsese multă lume. Pe cuptorul din încăperea dughenei era culcată o babă de la țară. Femeia de câteva zile gema, tânguindu-se: „Sunt bolnavă de năjit, și nu am liniște deloc, mă doare trupul, vai de mine, nu știu ce să mai fac, că nu sînt de aici, și mă tem ca nu cumva să mor și să rămăie acasă copiii, bărbatul și vitele”.

Auzind tânguiala femeii, Ion Creangă, care în clipa ceea intrase în dugheană, s-a apropiat de bolnavă și i-a zis: „Taci, mămucă dragă, lasă că te descânt eu și o să vezi cum o să-ți treacă îndată de parcă o să-ți ia durerile cu mâna...” Un timp Creangă făcu pase, atingea cu degetele diferite părți ale corpului suferindei, mormăia ceva. Femeia adormi și dormi până-n seară și toată noaptea. A doua zi se trezi sănătoasă tun.

Peste două săptămâni după aceea un țăran bătrân, dar adravăn, cu un coșcogeamă cărlan în spate, pășea prin zăpada Păcurarilor și întreba „unde șede jupanul Creangă?”. Pe Creangă îl cunoștea tot Iașul. Îndrumat, țăranul găsi casa „jupanului” și depuse la picioarele lui Creangă cărlanul, mereu poclonindu-se, ca mulțumită că

i-a îndreptat femeia.

Chestiunea coțcării poporului nostru de către venetici rămâne să obțină încă rezolvare. Creangă s-a arătat sensibil la această durere nu numai în activitatea sa civică, ci și în creație. Într-o povestioară, moș Nichifor cucerește o tânără femeie de o anumită etnie. Unii nu au înțeles lucrarea, văzând doar încă o istorioară picantă. „Sarea atică” a lucrării dispărea în caz dacă femeia sedusă era de alt neam — polonezoaică, ruteancă, cehă etc. (aceste etnii nu ne-au parazitat). Anume „coțcărirea” coțcarilor îi dă farmec acestei istorioare. De altfel, ambele părți implicate au rămas reciproc satisfăcute...

Toată viața sa Creangă a rămas credincios moralității țărănești. Sinceritatea și iubirea de adevăr ale lui Creangă reproduceau felul de a simți și a gândi al poporului român. În acest sens, Creangă a fost un țăran român desăvârșit cu inima și cu sufletul. n adolescență Creangă a suferit un impact psihologic serios. Pentru prima oară, pe timpul aflării sale la „fabrica de popi” din Fălticeni, universul lui Creangă — universul spiritualității milenare tradiționale — se ciocni de filistinismul din târgurile moldovenești alterate de fanariotism, gheșeftism și stricarea morală de la începutul epocii capitaliste.

După impactul de la Fălticeni, adolescentul Creangă nu mai vroia să plece la Iași. Plânse mult. El se vedea silit să intre într-o altă lume, alterată, străină, care era, cum spunea el însuși, „pe dos”.

Viabilul Creangă găsi modalități de adaptare la lumea „pe dos” a târgoveților. Dar o viață întreagă el a refuzat identificarea sa cu o lume impură, pe care nu a acceptat-o. Pentru a se apăra de lumea „pe dos”, Creangă își dezvoltă maniera ironică, moștenită de la tata, cu fraze mușcătoare. De fapt, e o veche armă națională.

Nimerind în „societatea subțire”, Creangă folosea adesea un procedeu: sublinia pretinsul „țărănism” al său, după care urma un bold — două la adresa cuiva care merita. N-aveai cum riposta, fiindcă — n-a spus el singur că e „țărănoi”? Firește, Creangă „țărănoi” nu a fost.

Creangă lua în răs aristocrația și nobilii. Punea porecle. Atingea pe clericii farisei. El era un „luător în răs” a tot ce era străin moralei sănătoase. Peste un timp, la Iași, se descoperi că profesia de diacon vine în contradicție cu caracterul lui Creangă, cu concepțiile sale. Se mai adăugaseră și câteva ghinioane în această carieră. Creangă începu să facă totul pentru a scăpa de hainele diaconești — își reteza pletele, împușca ciorile de pe turla bisericii, frecventa teatrul

etc. Deși Creangă se implică în viața comercială a târgului (deșchise un debit de tutun, era coproprietar la o tipografie), în viața politică și în viața culturală (frecventa „Junimea”, teatrul național etc), el insista să rămână în universul tradițional țărănesc.

Așa, Creangă se instalează într-o periferie ieșeană, care cu nimic nu se deosebea de sat. În casa cumpărată, el lăsa o odaie cu dușumele de lut. Tavanul — din grinzi și scânduri. Ca în satul natal. După ce s-a lepădat de diaconie, acasă, Creangă purta cămașă din pânză, iar prin târg — haine de șiac mănăstiresc. Desigur, bucatele preferate tot țărănești erau: mămăliguța, sarmalele, plăcintele moldovenești „cu poalele în brâu”, găina friptă pe țigla de lemn și unsă cu mujdei de usturoi.

1, Când râdea Creangă, își amintea contemporanii, ce hohot plin avea, sonor, din toată inima, care făcea să se cutremure pereții”. Institutul pedagogic de pe lângă „Trei Ierarhi” îl absolvă, ieșind la examenul primul. Putea să nu fie Creangă întâiul?!

Credincios „primei porunci” — hărniciei — și consecvent în orientarea sa de a aparține unei categorii sociale superioare, Creangă s-a auto-realizat strălucit în trei ipostaze: în pedagogia practică, în alcătuirea de manuale și în creația literară.

În ceea ce privește activitatea pedagogului Creangă, toată lumea știa că citirea, calculul mental și caligrafia în clasa lui Creangă erau cele mai bune din Iași. Manualele lui Creangă erau printre cele mai bune manuale din țară.

Scriitorul Creangă rămâne printre cei mai buni prozatori români. Deși, practic, a creat pe parcursul doar a șapte ani. Succesul pedagogic și literar nu-1 făcuse fudul; el rămăsese respectuos cu oamenii buni și modest. Continua să ducă o viață simplă. Cât a fost sănătos, pleca la Humulești aproape în fiecare vară: „Atunci era o adevărată sărbătoare în sat” — își amintea un humuleștean.

În vara anului 1883 Creangă a fost zguduit de vestea îmbolnăvirii lui Eminescu, cu care era prieten. De atunci boala lui se agrava. Din 1885 — Creangă nu a mai fost în stare să predea în școală, unde avea peste 30 de ore (mai bine de un salariu și jumătate). Crizele se întetiră, deveni irascibil și nervos, apărură perioade de depresie și inhibiție; tratamentul nu-1 ajută. Ministerul a refuzat să-1 pensioneze... Înțelese că nu mai are nici o scăpare și se resemnă. Chinuit și obosit, un-eori spunea celor din jur: „Deacu nu-i mult până de parte...”

Genocidul lingvistic al unei treimi din populația Ucrainei anului 2019

Nicolae
Iuga

Pe 25 aprilie 2019, întâmplător Joia Patimilor, sub ochii unei Europe ipocrite și marcată de lașitate în raport cu S.U.A., Parlamentul de la Kiev a adoptat o Lege privind „utilizarea consolidată [?] a limbii ucrainiene ca limbă de stat”, o Lege care, prin prevederile sale, depășește cu succes în sens represiv fostele legiferări austro-ungare și ulterior fascist-horthyste în domeniul asigurării „supremației” limbii de stat. Ținta, pe cât de iluzorie tot pe atât de periculoasă, ar constitui-o ucrainizarea forțată a celor peste 30 la sută de ruși & rusofoni din totalul populației Ucrainei, aproximativ 15 milioane de persoane, în timp ce o jumătate de milion de români și o sută patruzeci de mii de maghiari au urma să fie, cum se spune su cinism, victime colaterale.

Să recapitulăm pe scurt legislația referitoare la utilizarea limbii oficiale din perioada austro-ungară și respectiv horthystă. Legea XXXVIII din 1868 conținea prevederi referitoare la: obligativitatea și libertatea învățământului; modalitățile de înființare a școlilor primare; școlile confesionale; școlile primare înființate de persoane private sau de asociații; școlile comunale (populare, superioare, cetățenești); școlile primare de stat; școlile secundare, seminariile pedagogice; autoritățile școlare; statutul învățătorilor. Era, totuși, pentru acea vreme o legislație liberală, deoarece dispunea ca fiecare elev să-și primească instrucțiunea în limba maternă, în măsura în care acea limbă e una din limbile obișnuite în comună, cu condiția ca în programa școlară să fie introduse materiile stabilite de către stat. Școala era obligatorie pentru toți copiii cu vârsta între șase și 12 ani. Confesiunile religioase aveau dreptul să înființeze școli parohiale pe cheltuială proprie, cu învățători aleși de către preoți, care le stabileau și salariul, iar statul avea dreptul de a inspecta școlile confesionale, cu scopul de a se realiza o educație unitară. Dar de la acel moment, 1868, și până la încheierea Primului Război Mondial, timp de o jumătate de secol statul maghiar a urmat o politică de restrângere continuă, până la desființare, a învățământului în limbile minorităților naționale. În anul 1872, funcția de Ministru al Cultelor și Instrucțiunii Publice a fost preluată de către Trefort Ágoston, un om care a urmărit cu obstinție controlul statului asupra școlilor confesionale, elaborând și o legislație anume în acest sens. Învățământul în limba minorităților naționale se sprijinea pe autonomia bisericilor respective, în consecință autoritățile guvernamentale maghiare au luat măsuri care să limiteze drepturile

autorităților bisericești asupra școlilor confesionale. Prin Legea inițiată de către ministrul Trefort, Legea nr. XXVIII din 1876, Inspectoratul școlar regesc era mandatat să verifice și să aprobe planurile de învățământ, manualele școlare și materialul didactic, motivația oficială fiind aceea că fiecărui cetățean trebuie să i se ofere condiții corespunzătoare pentru însușirea limbii maghiare ca limbă oficială a statului. Astfel, a fost introdusă și în școlile confesionale predarea obligatorie a limbii maghiare, bineînțeles pe cheltuiala parohiilor respective. Învățătorii care în termen de patru ani nu își însușeau limba maghiară la cel mai înalt nivel, erau înlăturați din școli. După cum a arătat și un diplomat român celebru, statul maghiar nu a înființat pe seama românilor nici o singură școală, dar a folosit școlile construite cu banii românilor în scopul maghiarizării acestora. În plus, în anul 1891 a mai fost dat un articol de lege, așa-zisa Lege a „azilelor” (i. e. a grădinițelor), prin care se institua obligația tuturor părinților de a trimite copiii cu vârste cuprinse între trei și șase ani la „institutele azilului”, unde urmau să facă „exerciții de evlavie” (!) interconfesionale și să învețe limba maghiară, împotriva drepturilor universale ale părinților de a dispune de orientarea educativă și confesională pentru copiii minori. În fine, celebra Lege Apponyi, Legea nr. XXVII din 1907 îi transforma pe toți dascălii, inclusiv pe învățătorii de la școlile confesionale, în funcționari publici și ca atare aceștia erau obligați să depună un jurământ de credință față de stat. În cazul școlilor confesionale, inspecția școlară putea fi realizată nu numai de către revizorii școlari, ci și de către reprezentanții ai administrației locale, notari comunali și funcționarii de plasă care, dacă nu erau mulțumiți de modul în care era stăpânită și predată limba maghiară, puteau dispune suspendarea învățătorului sau, după caz, îndepărtarea lui din învățământ și închiderea școlii. Iar la art. 12 al acestei legi era prevăzut dreptul guvernului de a dispune desființarea oricărui tip de școală confesională, dacă acest lucru era cerut de „interese superioare de stat”, desigur fără a se preciza care pot fi aceste interese, hotărârea ministrului de resort fiind inatacabilă juridic. S-a putut observa că, în ultimele două decenii de existență a monarhiei Austro-Ungare, notarii comunali maghiari îndeplineau în același timp și veritabile funcții de poliție politică. Spre deosebire de primari, care proveneau din rândul comunităților locale, notarii erau numiți de către autoritățile centrale și ei aveau datoria de a observa tot ce se întâmpla în sate și de a raporta la administrația comitatelor. De exemplu, în cazul mișcărilor de trecere la Ortodoxie a rutenilor

din Subcarpatia de la începutul secolului XX, intervenția represivă a autorităților a plecat de la denunțurile notarilor din mediul rural adresate funcționarilor de la districte sau comitate. Totodată, prin Legea nr. XXVII din 1907, salariile învățătorilor confesionali au fost majorate de către stat, dar multe parohii nu își puteau permite să plătească salarii mărite, împrejurare în care statul se oferea să dea un ajutor financiar la completarea salariului învățătorului, bineînțeles cu condiția ca acesta să predea disciplinele de la clasă în limba maghiară. În caz contrar, școala era desființată. Limba maghiară era prevăzută ca să se învețe un număr de 13 ore pe săptămână, timp de patru ani de zile. După datele statistice aferente anului 1891/1892, cele două biserici românești din Ardeal, Greco-Catolică și Ortodoxă, întrețineau din mijloace proprii, un număr de 3.083 de școli primare confesionale. Urmare a politicilor de maghiarizare prin școală, după aplicarea Legii Apponyi au fost desființate mai mult de jumătate, aproximativ 1.600 de școli confesionale românești, fiind transformate în școli maghiare de stat.

Să vedem acum ce prevederi „europene” are statul ucrainean de azi în ceea ce privește utilizarea limbii oficiale de stat. În primul rând, Legea a fost adoptată în data de 25 aprilie 2019, fiind votată în Parlament de către de un număr de 278 de deputați, și a fost promulgată imediat de către fostul președinte Porosenko, la numai patru zile după acesta a pierdut alegerile, dar mainainte ca să-și fi predat atribuțiile sale către președintele nou ales Zelenski. Adevăratul motiv al acestei proceduri urgente și scopul emiterii acestei legi a fost acela de a-l pune în dificultate pe noul președinte, în eventualitatea că acesta ar încerca o înțelegere cu Putin și cu Rusia, în condițiile în care celor 15 milioane de ruși & rusofoni din Ucraina le va fi interzisă utilizarea limbii proprii.

Normalizarea relațiilor cu Rusia este interzisă în Ucraina, ca politică de stat, pentru că S.U.A. au cheltuit aproximativ 5 miliarde de dolari pentru a destabiliza Ucraina și pentru a o instiga permanent și cu orice preț împotriva Rusiei. Nu este nici un secret, S.U.A. se află de peste un deceniu într-un fel de război de agresiune nedeclarat împotriva Rusiei, război purtat prin câțiva intermediari servili și proști, între care vârful de lance este Ucraina. Ucraina a fost instigată să provoace Rusia, prin anunțarea intenției sale de a intra în N.A.T.O. cu teritoriile rusești din Est și cu Crimeea cu tot, în scopul de a putea fi amplasate acolo baze militare ale S.U.A.. Ucraina a fost instigată să comită în 2014 atrocități și crime de război împotriva populației civile din

Odesa. Ucraina a fost instigată, tot în 2014 să provoace, prin devierea cu- loarului de zbor, doborârea unui avion civil de pasageri și să cauzeze moartea a 298 de oameni, numai pentru a se putea da vina pe Rusia pentru acest incident. Ucraina a fost instigată să provoace Rusia prin atacarea Mitropoliei Ortodoxe aflată în subordinea Patriarhiei de la Moscova și, mai nou, Ucraina este instigată să provoace Rusia, prin interzicerea utilizării limbii ruse de către cei 15 milioane de ruși și rusofoni de pe actualul teritoriu, discutabil și disputabil, al acestei țări, căzând victimă în acest fel toate celelalte minorități naționale. Forțând sfera noțiunii de „limbă oficială de stat”, în cea mai pură tradiție fascistoidă, această lege conține între altele următoarele prevederi, în raport cu care noi vom consemna unele probleme care se ridică inevitabil:

– „Limba ucraineană trebuie să devină obligatorie ca limbă de comunicare în toate instituțiile de învățământ”. Probleme: cum mai este posibil, în acest context, învățământul în limbile minorităților naționale? Cadrele didactice și elevii vor vorbi limba maternă în sălile de clasă, iar pe coridoare și în curtea școlii limba ucraineană? Sau se va desființa complet învățământul în limbile minorităților (lucru pe care, să recunoaștem, nu l-au făcut de tot nici fascistul și nici comunismul)?

– „Toate manifestările culturale de masă se vor desfășura în limba ucraineană”. Probleme: cum se va proceda concret, oratorii, cântăreții etc. vor spune / recita / cânta același lucru de două ori, o dată în limba maternă și a doua oară în limba oficială? La teatru, actorii vor fi dublați? Va fi permis să se cânte imnul UE, „Oă bucuriei” cu versurile lui Schiller în germană, sau se va cânta numai în ucraineană?

– „Toate mijloacele de comunicare în masă vor fi în limba ucraineană”. Probleme: va mai exista presă în limbile minorităților? Ce are de zis UE care clamează „valorile europene”, între care se află și dreptul la păstrarea identității culturale și libertatea de exprimare?

– „Obligația personalului din sectorul serviciilor publice, inclusiv cele proprietate privată (magazine, cârciumi, frizerii etc.) de a vorbi numai în limba ucraineană”. Probleme: cum se va proceda cu cetățenii străini? Aceștia vor trebui să fie în permanență însoțiți de un traducător? Cum se va dezvolta sectorul turistic în aceste condiții?

Alte probleme: cum vor vorbi deputații din Parlamentul de la Kiev, acei deputați care reprezintă marea minoritate rusă și până acum au vorbit în limba rusă? Dacă vor cere drepturi pentru limba rusă vorbită de o treime din

populația țării, ce se va întâmpla cu ei, vor fi arestați și băgați la pușcărie? Este adevărat, Constituția Ucrainei adoptată în iunie 1996, la articolul 10 garantează în vorbe dezvoltarea liberă a tuturor minorităților naționale din țară, dar deputații care au votat pe 25 aprilie 2019 Legea limbii ucrainiene nu s-au împiedicat de astfel de fleacuri.

Pentru nerespectarea acestor dispoziții ale legii sunt prevăzute sancțiuni aspre, plecând de la amenzi mari și mergând până la pedeapsa cu închisoarea. Toți locuitorii sunt obligați să vorbească limba ucraineană, iar pentru aplicarea legii și pentru constatarea contravențiilor și a infracțiunilor, legea prevede înființarea unei „Comisii de supraveghere”, adică un fel de Poliție lingvistică, un orwellian Minister al Adevărului, fapt care – trebuie să o recunoaștem – a depășit imaginația chiar și a celor mai bizari și mai grotești dictatori ai lumii. Amenziile pentru nerespectarea obligațiilor prevăzute la literele a-d variază între 3.400-12.000 grivne (130-450 dolari), în condițiile în care salariul mediu este de 117 euro. Pedeapsa cu închisoarea, de până la zece ani, se poate da pentru eventuale demersuri care avea drept scop să confere statutul de limbă regională pentru oricare altă limbă, în afară de ucraineană.

Ca să înțelegem mai bine despre ce este vorba, am putea să ne servim de câteva exemple. Dacă de pildă un consilier român dintr-o localitate românească de peste Tisa (din Transcarpatia) va îndrăzni să vorbească ceva în Primărie în limba română cu ceilalți consilieri și cu primarul, care și ei sunt români, acest consilier va primi o amendă de 7.000 de grivne (aprox. 260 de dolari). Dacă un învățător sau profesor va încerca să îi explice unui elev ceva, orice, în limba română, acest cadru didactic va fi pasibil de o amendă de 5.100 de grivne (mai mare decât salariul său pe o lună). La fel în comerț, dacă un vânzător român dintr-o localitate românească va vorbi ceva, orice, cu un client care este și el român, riscă o amendă de până la 6.800 de grivne (aprox. 252 dolari) ș.a.m.d. Aceste lucruri se întâmplă într-o țară în care, repetăm, mai mult o treime din totalul populației este alcătuită din minorități naționale. În ceea ce privește cadrele didactice de toate nivelele, acestea vor trebui să obțină un certificat de cunoaștere a limbii ucrainiene, care să le dea dreptul să profeseze pe mai departe.

Prin adoptarea acestei legi, Ucraina de azi devine o țară nefrecventabilă în ambele sensuri ale termenului, atât la propriu cât și la figurat, atât pentru turism cât și în planul relațiilor internaționale.

Mai ajunge doar votul?...

Cezar Adonis
Mihalache

Normal că le merge! Și cum altfel când, la fiecare nou abuz, singura reacție de împotrivire este reprezentată de vânturarea veșniciei marote rezolvă-tot: votul! Mergem la urne și avem șansa să-i alungăm nu?!... Dar ce facem până ajungem acolo? Ce facem până ajungem la acele alegeri care chiar contează? Și apoi, ce facem dacă scrutinurile care par a fi adus schimbarea se dovedesc a fi fost doar platforme ce au rotit niște „forme”?... Ambalajele politice, miezul rămânând neatins și la fel de corupt? Căci, din păcate nu mai vorbim doar de părți posibil coruptibile... Nu mai există așa ceva. Lucrurile s-au separat de mult timp. Există doar cei ce încă luptă drept și pentru dreptate, într-un firicel tot mai străveziu ce se prelinge pe treptele unui eșichier politic pe care oricum nimic nu-l mai spală, și mâlurile corupților, straturile suprapuse, întărite, „dospite”...

Dacă votul nu aduce schimbarea conținutului

(iată, deja trei decenii trecute!...), ce sens mai are să râcâim stratul superficial al „forme”, un strat pe care îl atingem oricum în limitele permise de „ei”? Da, neîndoelnic, răspunsul pentru realizarea îndreptării politice îl reprezintă, „politicaly correct”, mersul la vot. Dar nu (mai) este suficient. Pentru că atâta vreme cât miezul din forma politică rămâne neatins, doar migrat dintr-o parte în alta, nu avem un instrument suficient.

Votul nu este îndeajuns fără o reformare a instituțiilor statului, singura schimbare reală venind din spre separația instituțiilor și puterilor în stat. În primul rând, desprinderea de mazăga politicării, apoi separarea, descălecarea din suprapunerile în care au fost împinse de partidul aflat la guvernare.

Altminteri nu se va schimba nimic. Doar formele... Puterea de azi va fi mâine, poate, a opoziției. Dar, având la dispoziție aceeași marotă folosită pe post de presupus gardian al societății, al libertăților ei, „Mergi la vot!”, și aceasta va putea cădea oricând tentației abuzului de putere (care devine, într-o clipă,

exces de putere).

„Strategic”, PSD mizează și marșează pe și prin statutul de cel mai mare partid, speculând fobiile unui popor încă neîndepărtat suficient de starea atavică predecembristă. Încă suntem sub sindromul nevoii de a fi și a ne simți dominați, de a fi conduși prin forță, ne place, ne simțim (mai) în siguranță... Căci partea aia de țară, tânără, neviciată, născută ingenuă, este tot mai îndepărtată de noi (de noi, cei trecuți și îmbătrâniți într-o mentalitate cenușu-cadaverică), de instituțiile noastre, nu forme fără conținut, ci forme cu un conținut cvasipolitizat.

Și am avut atâtea dovezi ale inutilității mersului la vot... Pentru că, neimpunând, prin forța civică la nevoie, revizuirea tarelor din instituții, lucrurile au rămas de fiecare dată neschimbate... Doar formele de abuz ale partidului de guvernământ (care, dacă ar fi măturat mâne, ca formă, de pe eșichierul politic, tot ar exista în partea lui de conținut toxic prin „puietii” pe care și-a asigurat în puericultura de eșichier) au „evoluat”,

Am fost și „gazați”, șibătuți, pentru dreptul nostru de a ne fi exprimat public dorința de democrație. Iar ăia care au încercat să pună căluș liberei exprimări (e drept, niște torționari cu gulere de catifea dar, în fond, tot abuzatori), nu doar că nu au răspuns pentru ceea ce au făcut, dar au fost și avansați! Noi însă nu am mai venit cu un răspuns; am considerat că am făcut destul, că marșurile și demonstrațiile au ajuns... Apoi, am fost sălțați de pe străzi, băgați în dube (Topoloveni), doar pentru că am îndrăznit să respirăm aerul rezervat guvernanților, clicilor și susținătorilor lor. Nu s-a produs nici o scântei, ba parcă nici mămăliga nu mai fierbe (s-a stins focul chiar de tot?!)... Și a urmat ceea ce aveau ei, ca putere, de demonstrat. Abuzul de putere.

Pentru că la Târgoviște, închiderea orașului, „parolarea” infractorilor într-un cocon al administrației locale, garantat de „pretorienii” de azi ai puterii (miliția de ieri cu fețe noi, numite Jandarmerie și Poliție) nu a fost un exces de zel. Nu a fost o gafă a organizatorilor de a fi scăpat

pe lângă urechile noastre interzicerea liberei circulații în beneficiul celor ce dețineau „parole”.

Or, să nu ne amăgim! Cine a îndrăznit să închidă un oraș nu se va opri aici! Și chiar dacă nu va mai avea nevoie „de mai mult”, tot va merge spre acel „mai mult”. Pentru că se află deja în zona patologică a nevoii de a-și demonstra puterea. Fără a clipi, va închide și un județ, apoi și o regiune. Și poate, în cele din urmă, țara...

Să mai ajungă dară doar mersul la vot?... Nu cumva ar trebui să învățăm ce înseamnă exercițiul civic? Nu cumva ar trebui „curățat” miezul forme (din forme!) ambalat politic?

Da, mergeți la vot! Dar nu ignorați exercițiul civic până la următoarele alegeri! O implicare pe care ar trebui să o împlinim înainte de a ajunge în pragul acelor alegeri care chiar ar putea conta. Altminteri, s-ar putea să trăim doar o altă dezamăgire...

De ce suntem așa cum suntem...

alianță militară de pe glob. Și nu greșiți. Așa este! „Atunci de ce ne zvârcolim în această situație disperată? Cine este vinovatul?” Răspunsul este simplu. Un L.M.C. (la mintea cocoșului), cum ar fi spus regretatul meu profesor de Teoria mecanismelor. Noi suntem așa cum suntem pentru că simpla apartenență la o puternică asociație economică nu înseamnă, practic, mai nimic. Pentru că aflându-te scriptic acolo nu vei fi în mod automat bogat și respectat. Suntem așa cum suntem pentru că nu am ținut cont de câteva aspecte extrem de la îndemână pentru oricare stat care se respectă :

- Nu am realizat (sau nu vrut să știm) că definitorii pentru viitorul țării intrate într-o alianță sunt clauzele inițiale, acelea în baza cărora ai fost acceptat acolo, în acel cerc select.

- Nu am priceput (sau nu am dorit să înțelegem) cât de mult vor conta condițiile puse inițial, împreună cu cât de mult reușești să te faci respectat zi de zi în noua ta comunitate și cu cât ai fost dispus să cedezi din drepturile tale firești. Iar dacă le-ai cedat, cu ce scop ai făcut-o. La cele de mai sus se adaugă și faptul că, trimițând la forul de conducere al alianței politico-economice tot felul de nulități, nu ne-a păsat de modul în care vom fi mai apoi reprezentați în acea asociere de către cei care au

ajuns acolo tocmai pentru a ne apăra interesele...

Ați văzut. Ca un făcut, în cazul României mai nimic din cele de mai sus nu s-a potrivit. Nu ne-am bătut pentru a obține un statut respectabil. Practic, exact ca în cazul străduințelor habotnicilor să ajungă la sfintele moaște (obicei atât de obișnuit în zilele de azi), ne-am târât în genunchi spre U.E. cu speranța că vom fi acceptați cândva în ceea ce consideram a fi raiul. Încremeniți și din punct de vedere politic în acea poziție de prosternare, n-am pus niciun fel de condiții. Am fost imediat de acord (ba chiar ne-am simțit milostiviți) să ne distrugem cu mâna noastră propria infrastructură economică și am acceptat cu ochii închiși o altă largă serie de „propuneri” care, în mod evident și pentru un școlar, distrugeau în mod planificat întreaga economie. Mai țineți minte entuziasmul cu care „privatizam” orice instituție care producea câte ceva? Vă amintiți cum am vândut, exuberant, cu vântul suflându-ne în plete dinspre Bruxelles, sute de unități economice viabile, valorând fiecare zeci de milioane, pentru un singur dolar? Nu-i așa că acum, privind retrospectiv, pare de neînțeles cum cu aceeași larghețe criminală ne-am grăbit a ne ceda resursele naturale sau cum, crezând că l-am prins pe Dumnezeu de un picior, ne-am

complăcut în a transforma țara aceasta care exporta din plin până în cele mai îndepărtate colțoane ale lumii într-o jalnică și neputincioasă piață de desfacere pentru surplusul produselor altora, ale nobililor noștri parteneri?

Leșiți parcă de sub dărâmături în pielea goală, după cutremurul social care a distrus comunismul în această parte a lumii, am privit cu jind spre bogățiile Europei. Păreau perfecți. Aproape disperați, după decenii de izolare, ne-am dorit mai mult decât orice să stăm la aceeași masă cu ei și orbiți de această pornire nu am observat capcanele mari cât casa ascunse sub promisiunile lor generoase. Am căzut direct în ele și, culmea, ni s-a părut superb. Aproape firesc, întrucât în astfel de vremuri apar lichelele precum ciupercile după o ploaie de vară, în schimbul unor șpagi menite să îmbogățească o întreagă clasă politică lacomă și slugarnică țara a început să fie furată și vândută bucată cu bucată. Urmarea? „Cumpărătorii” ne detestă. O simțim cu toții. Suntem considerați hoții și cerșetorii Europei. Fiindcă noi nu ne respectăm, suntem tratați ca ființe inferioare. Ni-meni, și mai ales cei care au profitat din plin de naivitatea și parșivitatea noastră, nu ne ia în considerare atunci când se discută aspecte serioase ale viitorului Europei, ale viitorului nostru. De cele mai multe ori ni

se zâmbește politicos în față dar, în fapt, suntem disprețuiți. Mai mult, ori de câte ori încercăm a pretinde că avem drepturi egale cu ceilalți, suntem trași de mânecă și înjurați printre dinți: „Gura! Ar trebui să ne mulțumiți că, deși erați în fundul gol și nu meritați o asemenea onoare, v-am acceptat între noi!”.

Un astfel de raționament, încurajat de comportamentul nostru de slugă prea plecată, explică ieșirile de Vătaf al României din partea unui mitocan ca Timmermans sau impertinența de bătăran a prim-ministrului olandez Mark Rutte. Pare de neconceput dar, după trei decenii de evidente dovezi, continuăm să ne gudurăm, lipsindu-ne înțelepciunea de a înțelege că în momentul în care vom fi secați și nu vom mai prezenta vreun interes pentru acești coloniști ai secolului al XXI-lea, fără pic de milă, vom fi împinși spre lada de gunoi a istoriei. Vreți să aflați vina acestei stări de fapt? Nu-i căutați în altă parte. Ei sunt aici. Îi avem în fruntea bucatelor. Noi i-am ales, „democratic”! Și, fără nicio îndoială, îi vom alege iarăși. Deci, atâta vreme cât nu ne vom schimba mentalitățile, nu mai căutați. Ei, vina noastră, suntem noi!